

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ГАЛИЧИНІ (НА ПРИКЛАДІ ЛЕКСИКОГРАФІЇ)

У статті висвітлено засади та тенденції розвитку української юридичної термінології в Галичині на прикладі правничого словникарства.

Ключові слова: правнича термінологія, українська мова у Галичині, лексикографія.

W artykule przedstawiono zasady i kierunki rozwoju ukraińskiej terminologii prawnej w Galicji, na przykładzie słownikarstwa prawniczego.

Słowa kluczowe: terminologia prawnicza, język ukraiński w Galicji, leksykografia.

The article highlights bases and tendencies of Ukrainian legal terminology development in Halychyna on the materials of legal dictionaries.

Keywords: Legal Terminology, Ukrainian language in Galicia, lexicography.

У II половині XIX ст. розпочався процес унормування юридичної термінології. Після «весни народів» 1848 р. утворено австрійський парламент, делегатами до якого виступають представники різних народностей; тож особливо актуально постає питання створення національних політико-юридичних терміносистем: «...виникла необхідність у термінології слов'янськими мовами, яка могла б задовольнити практичні потреби адміністративно-чиновницького апарату і судової влади у слов'янському мовному середовищі» [4, с. 265]. Отже, при царському уряді, а саме при міністерстві юстиції, у липні 1849 р. у Відні було створено комісію з укладання реєстрів правничих термінів для слов'янських народностей Австро-Угорської імперії. Слід зазначити, що до укладання реєстру було залучено не тільки урядовців, юристів, а й відомих культурних та громадських діячів. Серед них були: Я. Головацький, К. Ербен, В. Караджич, Я. Коллар, Ф. Міклошич, Т. Петранович, П. Шафарик та ін. [4, с. 265].

У межах комісії діяли окремі мовні секції (чеська, польська, сербська, словенська, русинська (українська), перед якими, як зазначає дослідниця О. Остапенко, було поставлено завдання створити юридичну термінологію на основі лексичного багатства цих мов, яка б могла задовольнити потреби тогочасного законодавства й управління [4, с. 265]. Комісія завершила роботу в листопаді 1849 р., а 1851 р. вийшло німецько-українське видання словника під назвою «Juridisch-politische Terminologie für die slavischen sprachen Oesterreichs (deutsche-rutenische separate Ausgabe)» («Правничо-політична термінологія

для слов'янських мов Австрії (німецько-український випуск)»). Позитивним моментом було те, що до реєстру ввійшли не тільки типові для Західної України слова, а й терміни, вживані на східних та центральних теренах: безправність, власність, жалоба, нарада, підданство, порука, темниця та ін. [5, с. 132].

Проте були і негативні відгуки про це видання. Науковці відзначають такі недоліки першого українського словника правничої мови, як наявність багатьох слів із так званого язиччя — суміші староукраїнської, церковнослов'янської, російської та елементів народнорозмовної галицької мови. Причини значної кількості термінів, оформлених власне язиччєм, були не суто лінгвістичними, а й соціально-психологічними. Як слушно зазначає Л. Ткач, хоч після революції 1848 р. «...українська мова, як і мови інших народів, що населяли Австро-Угорщину, була допущена до законодавчо-адміністративної сфери, проте тогочасна галицька інтелігенція, як і політичний провід українців у Галицькому соймі, ще не виробили чіткого мовно-культурного світогляду й не змогли утвердити право української народної мови на офіційне вживання, а віддали перевагу книжній галицькій мові — як такій, що мала за собою традицію» [6, с. 34]. Автори підручника з фахової мови для юристів А. Токарська та І. Кочан, аналізуючи правничі терміни галицького періоду, зауважують, що в документах і словниках Австро-Угорської імперії, писаних краєвою українською мовою, спостережено значну кількість старослов'янізмів: изложеніє теченія, підлігающе податку поступаніє, почитаніє закона, свідочество зрі-

лости, не зовсім вдало (з огляду на структурно-семантичні особливості української мови) скальковані терміни з польської мови: виточення спору, заступца, здарене, оречення, поборца, skutok тощо [7, с. 68]. Австрійський мовознавець М. Мозер, зіставляючи українську версію «Правничо-політичної термінології» з польським та чеським словниками цього ж типу доходить висновку, що польські впливи в українській версії виразно проступають на лексичному та синтаксичному рівнях, а чеські — в кальках та синтаксисі [2, с. 680]. Значною мірою на формування першого українського реєстру юридичних термінів мали і погляди та уподобання укладачів. Так, як стверджує М. Мозер на основі порівняльного аналізу українського та чеського видань, «руська» підкомісія відверто протестувала (...) проти однієї з визначальних ліній у роботі всієї комісії, тобто проти її пурисичного налаштування» [2, с. 691].

Згодом, 1893 р., К. Левицький, видатний громадський діяч, перший президент Західноукраїнської Народної Республіки, на основі «Juridisch-politische Terminologie für die slavischen sprachen Oesterreichs (deutscherutenische separate Ausgabe)» видає «Німецько-український правничий словар». У передмові до видання К. Левицький зазначає, що ініціатором публікації був відомий у Галичині мовознавець О. Огоновський: «У нас підніс гадку видання нової правничої термінології... професор Олександр Огоновський в році 1881 між молодими правниками (...) Заохочений добрим словом свого професора та користаючи з його уваг... постановив підняти ся праці: видання нового руского словаря правничого і по десяти роках труду приступив до осущеня тої гадки» [1, с. IV]. Джерелами словника, крім видання 1851 р., стали «Малоруско-німецький словар» Є. Желехівського та «Нїмецькоруский словар» О. Партицького. Також укладач скористався здобутками інших європейських лексикографій (польської, російської, чеської, угорської) і намагався розвивати термінологію на базі народної мови: «...використане природного багатства рускої мови, яка жие в устах нашого народу» [1, с. IV].

Слід зазначити, що К. Левицький творчо опрацював і переосмислив терміни, вміщені в «Juridisch-politische Terminologie für die slavischen sprachen Oesterreichs (deutscherutenische separate Ausgabe)», значною мірою оновив і доповнив лексико-термінологічний склад видання. Так, у передмові упорядник, зо-

крема, зазначав: «З першої рускої термінології правничої з року 1851 задержав укладник всі тоті вислови, котрі відповідають теперішньому розвоєви рускої мови, натомість пропустив всі вислови: несхожі з духом рускої мови, неясні або незрозумілі...» [1, с. IV].

К. Левицький був також укладачем другого доповненого видання словника, яке вийшло друком 1920 р. У передмові до словника автор зазначав, що із розвитком мови змінюється й оновлюється її лексичний склад. Якраз ці зміни в галузі юридичної термінології він намагався зафіксувати у словнику.

Отже, переходимо до власне аналізу словника. Термінологічна праця К. Левицького складається з коротких перекладних німецько-українських статей, в яких подається переклад відповідного терміна без граматичних характеристик. Поширенішими (з наведенням багатьох прикладів уживання в різних словосполученнях) є статті словника, що стосуються загальних юридично-економічних та юридично-політичних понять: вексель, відповідальність, власть, закон, земля, купно, обтяжувати, право, річ, суд, торг тощо [1].

Так, словникова стаття «право» подає великий перелік термінологічних сполучень, що перебувають у системних зв'язках: безглядне ~ загальне ~; законне ~; звичаєве ~; осібне ~; підметове ~; почастинне ~; правниче ~; предметове ~; приватне ~; публичне ~; розпорядиме ~ та ін. Досить розгалуженою є й словникова стаття суд: ~ в гірничих справах; ~ в неспірних справах; ~ в промислових справах; ~ в спірних справах; ~ в справах морських; ~ в торговельних справах; ~ веденого заряду; ~ визивного позву; ~ з добровільного піддання; ~ місця доконаного чину; ~ повірничого спору; ~ полевого пошкодження; ~ придибання; ~ пробування; ~ сполучности; ~ тимчасного забезпечення; ~ уморення, амортизації; ~ установлений найвисшим судом; виїмковий ~; відпоручений ~; загальний ~; звичайний ~; каузальний ~; надзвичайний ~; осібний ~; вічевий ~; спадковий ~; справний ~; та ін. [1]. Із погляду ретроспекції можемо сказати, що більшість із вищеперерахованих терміносполучень не прижилися в українській правничій термінології. Багато з названих вище понять стали історизмами, окремі у сучасній правничій термінології іменуються по-іншому: безглядне право → імперативне право; підметове право → суб'єктивне право; почастинне право → партикулярне право; предметове право → об'єктивне право; розпорядиме право → диспозитивне право тощо. Це свід-

чить, що далі правнича термінологія значною мірою інтернаціоналізувалася, проте розгалужені словникові статті у словнику К. Левицького на позначення основних правничих понять свідчать не тільки про розвиненість тогочасної правової системи на території Галичини, а й про клопітку роботу термінолога, який намагався дібрати власне українські відповідники до європейських термінів.

Частина термінів у словнику К. Левицького запозичені безпосередньо з польської та німецької мов (або ж із німецької через польську). Приклади з запозичень із польської — це переважно терміни, утворені із лексики загального вжитку, а також пов'язані із загальноправними поняттями, судовим процесом: біжниця (із пол. *bóżnica* — синагога); виємковий суд, виємкок (із пол. *wyjąć* — виїняти); вильосоване (із пол. *wyłosować* — витягнути жереб); випроцесувати (із пол. *procesować się* — судитися); витвір штуки (із пол. *sztuka* — мистецтво); дневникар (із пол. *dziennikarz* — журналіст); закуп (із пол. *zakup* — купівля); розказ (із пол. *rozkaz* — наказ); розправа (із пол. *rozprawa* — судове засідання); розправляти (із пол. *rozprawiać* — обговорювати); справунок (із пол. *sprawunek* — придбання), товмач (із пол. *tłumacz* — перекладач); узглядняти (із пол. *uzgadniać* — узгоджувати), уневажнити (із пол. *unieważnić* — скасувати), управнений (із пол. *uprawnnić* — дати право, уповноважити), ціха (із пол. *cecha* — риса) та ін. [1].

Словник К. Левицького містить і значну кількість германізмів латинської етимології. Переважно це терміни з галузі фінансового та цивільного права, дипломатії, а також незначна кількість термінів, які постали із загальноповжитої лексики: білянс (із нім. *Bilanz* — баланс); вінкульоване (із нім. *Vinkulierung* — перетворення пред'явницьких цінних паперів в іменні); ґрунтова парцеля (із нім. *Grundparzelle* (*Grund* — ґрунт, *parzelle* — дрібна ділянка землі)); іматрикуляція (із нім. *Immatrikulation* — зарахування); клявзуля (із нім. *Klausel* — обмовка, умова в договорі); клявзура (із нім. *Klausur* — затворництво); кодициль (із нім. *Kodizill* — завершальна частина заповіту); кольпортер (із нім. *Kolporter* — книгоноша, газетник); конзулят (із нім. *Konsulat* — консульство); конферувати (із нім. *onferieren* — радитися, вести переговори); коректа (із нім. *Korrektur* — виправлення); курателя (із нім. *Kuratel* — опіка); куренда (із нім. *Kurrende* — циркуляр); легатар (із нім. *Legatar* — відмовоодержувач); люка в законі (із нім. *Lücke im Gesetze* — виняток у за-

коні); ляддемія (із нім. *Laudemium* — грошова повинність); мандатар (із нім. *Mandatar* — довірена особа); промеса (із нім. *Promesse* — обіцянка); цдо (із нім. *Zoll* — мито); шаржа (із нім. *Charge* — посада); юкста (із нім. *Juxta* — контрольний купон) та ін. [1]. Утворено також словотворчі кальки з німецької ручна праса (нім. *Handprasse*: *Hand* — рука, *Prasse* — прес), напівдоказ (нім. *Halbbeweis*: *halb* — половинний, *beweis* — доказ), краєва табуля (нім. *Landtafel*: *Land* — земля, *Tafel* — таблиця), людокрадіж (нім. *Menschenraub*: *Mensch* — людина, *Raub* — грабіж) тощо [1].

Проте більшість термінів утворені на українській народно-розмовній основі. Це яскраво засвідчують синонімічні ряди, похідні від різних твірних основ: арештант ↔ придержанець ↔ вязень; вибороти ↔ виправувати; виживлене ↔ проокормлене ↔ прохарчоване; вижидач ↔ ожидавець; виконуване ↔ справоване; виможене ↔ вимушене ↔ всилуване; вихователь ↔ плекатель; відмежене ↔ відграничене; відрочене ↔ продовжене речинця; відступлене ↔ залишене; вязба ↔ арешт; границя ↔ кордон; граничний сусід ↔ сумежник ↔ межівник; ділане ↔ чинність; діловодець ↔ справничник; діловодство ↔ справничене; дозволене ↔ одобрене; дохід ↔ дожиток; заворушник ↔ бунтівник; замовник ↔ заказник; захожий ↔ зайда ↔ пришлець; злодій ↔ крадун; змерщина ↔ спадщина; мешканець ↔ житель; набувець ↔ придбавець; нагороджене ↔ відплачене; обвинений ↔ винуватець; обидник ↔ зневажник; оборонець ↔ захитник ↔ речник; оминене закона ↔ обхождене закона; осквернене ↔ сплюгавлене; перемитник ↔ пачкар; перепродавець ↔ торгаш ↔ дрібний торговник; перешкоджене ↔ зупинене ↔ перепинене; посередник ↔ баришівник; приставник ↔ супровідець; присуджене ↔ присуд; родимець ↔ краян; розбруїти ↔ розоружити; справозаступник ↔ повірник; судовий урядник ↔ судовик; сховник ↔ судник; таїтель ↔ укривач ↔ таєнник; убуток ↔ шкода ↔ кривда; уневинене ↔ оправдане; утеча ↔ збігство; чужинець ↔ чужоземець ↔ чужосторонець ↔ закордонець тощо [1].

Синонімія в різних лексико-тематичних групах правничої термінології наявна і на словотворчому рівні. Так, упорядник подає терміни з різними суфіксами і префіксами: вивідник ↔ звідець; видавник ↔ видавець; визивник ↔ визивач; вимушене ↔ вимус; виставник ↔ виставець; віддане ↔ віддача; власник ↔ властитель;

давкня ↔ дателька; дань ↔ данина ↔ дачка; державець ↔ держитель; засуд ↔ засуджене; здавець ↔ датель; надавець ↔ надавник; основатель повірености ↔ засновник повірености; позовниця ↔ позовничка; посідник ↔ посідач; право вступу ↔ право вступлення; призволень ↔ дозвіл; розгнів ↔ розгніване; самоволя ↔ самовільність; службодачник ↔ службодавець; спір ↔ суперечність; спротивлене ↔ спротив; улешене ↔ пільга ↔ полеша; фальшир монет ↔ фальшівник грошей; чужоложність ↔ чужоложство тощо [1]. Наведені вище приклади показують, що К. Левицький закладав основи української правничої термінології. Як відомо, для першого етапу формування термінології характерною є наявність великої кількості синонімів на означення одного поняття. Згодом уже мовний узус, словотвірна продуктивність, відповідність поняття і терміна визначають, який саме термін залишається в термінологічній системі певної галузі.

Слід зазначити також, що в побудові словникових статей відображена тенденція до формування термінології на народній основі. Так, упорядковуючи словник, К. Левицький у більшості випадків на перше місце ставить власне національний термін зі слов'янським коренем, а чужомовні запозичення подає після українських відповідників: взір ↔ формуляр; виконане ↔ ексекція; висланник ↔ посол ↔ депутат; відшибка ↔ дисконто; второпис ↔ дуплікат; дописователь ↔ дописовник ↔ дописувач ↔ кореспондент; достовірність ↔ автентичність; завідовник ↔ адміністратор; згромаджене ↔ корпорація; книговодець ↔ бухгалтер; надплата ↔ змінне ↔ ажю; начерк закона ↔ проект закона; обезпечене ↔ асекурація; оклик ↔ аклямація; орудовник ↔ спекулянт; пакунки ↔ поклажа ↔ багажа; переписка ↔ дописоване ↔ кореспонденція; переселенець ↔ емігрант; підвинаємець ↔ підарендатор; породовий лікар ↔ акушер; посадник ↔ бурмістр; правотар ↔ адвокат ↔ речник; прием ↔ акцепт ↔ вексель; самоуправа ↔ автономія; співпідпис ↔ контрасигноване; судовий відпоручник ↔ судовий комісар; судовий засідатель ↔ асесор; судовий помічний ↔ адюнкт; судовий прислухач ↔ авскультант; увідомне письмо ↔ авізо; уділовий зиск ↔ дивіденда; умісцевник ↔ доміцілянт; управа ↔ заряд ↔ адміністрація та багато ін [1].

Варто зазначити, що у словнику наявні й приклади зворотної побудови статті, проте така практика запису терміна стосується переважно

широковживаних у європейській правній практиці інтернаціоналізмів. Більше того, упорядник все ж намагається підібрати до чужомовного національний термін і подати його в синонімічному ряді: адвокатура ↔ правотарство; анальогія ↔ схожість; апеляція ↔ відкликане; аристократія ↔ можновладство; бльокада ↔ обступ; блянкет ↔ порожня картка; геґемонія ↔ верховід; демократ ↔ народовець; демократія ↔ народовладь ↔ народоправство; депутація ↔ висланництво; дирекція ↔ провідня; інспектор ↔ надзорець вязнів; канцелярія ↔ урядова писарня; конвенція ↔ уклад ↔ договір; службовий регулямін ↔ службовий устав та ін. [1].

У значній кількості наявні у словнику К. Левицького терміни, виражені активними дієприкметниками на -аюч-, -уюч-. Для західноукраїнського варіанта української літературної мови поширення форм активних дієприкметників було типовим явищем (наприклад, у художній творчості О. Кобилянської, Л. Мартовича, І. Франка). Така ситуація, без сумніву, пов'язана зі значним впливом польської мови, в якій активні дієприкметники — форма поширена і нормативна. У правничій термінології поява активних дієприкметників — явище неминуче, оскільки багато юридичних понять за своєю суттю є процесуальними (пов'язані, для прикладу, із судовим процесом чи грошовими операціями), відповідно виражають часто не назви, а стани відповідних понять. Тож, на перший погляд, для їх номінації граматична форма активного дієприкметника надається чи не найкраще. У словнику К. Левицького натрапляємо на такі терміни та термінологічні сполучення, до складу яких входять активні дієприкметники: біжучий рахунок; виарендовуючий; видержуючий пробу; виказ залягаючих довжників; виконуюча власть; випозичаючий заклад; випозичаючий банк; виказуючий належність; відказуючий; відкликуєче письмо; голосуючий; даючий постій; домагаючий права; доповняюча частина; жадаючий заступлення; завідуєча, управляюча рада; комісія наглядаюча виконане кари; листа льосуючих; нарушаючий право; недодержуючий обовязку; неупереджуюча гадка; обовязуюче приречене; оправдуючий процес; оправдуюче письмо; пануюча (в державі) релігія; плекаючі родичі; плекаюча мати; подаючий просьбу; позичаючий на застав; позов оправдуючий запримічене; правно обовязуючий; примітка, потверджуюча число сторін; правно обовязуючий; прирікаюча присяга; приймаючий на

мешкане; рішаюча обставина; розв'язуюче услове; складаючий рахунок; співубігаючий; стісняюче пояснене; суд пересправляючий спадщину; убігаючий про надане; увільняючий договір; урядуючі суді та ін. [1].

Проте слід зазначити, що часом укладач подає паралельні варіанти термінів-синонімів, один із яких — активний дієприкметник чи словосполучення, до складу якого входить ця граматична форма, інший — виражений іменником чи прикметником або ж описовим зворотом: арендатор ↔ виарендовуючий; важний ↔ рішаючий; винаймаючий ↔ винаємець; випозичник ↔ вигоджуючий ↔ надавник; відволікаючий ↔ відрочний; віддавець ↔ віддаючий; відповідаючий договору ↔ після договору; гордівник ↔ погорджуючий; даючий відсотки ↔ опроцентований; діймаючий, ущипливий спосіб писання; жадатель ↔ завзиваючий; жиючий з доходу ↔ капіталіст; завіщаючий ↔ тестатор; замінок ↔ річ, заступаюча другу ↔ суроґат; записуючий ↔ записівник; зле ділаючий ↔ проступник; маючий ↔ маєтний; маючий участь ↔ учасний чого; найбільше подаючий ↔ найвисший подавець; накладник ↔ удержуючий наклад; намагаючий ↔ покуситель; невідповідаючий за законови ↔ беззаконий; недодержуючий договору ↔ неустійний в договорі ↔ договороломний; недоказаний ↔ недаючий доказати ся; незнаючий ↔ несвідомий; немаючий ↔ неможливий; немаючий права ↔ неуправнений; нерішаючий ↔ нерішучий; обзівник ↔ реклямуючий; облегчюча обставина ↔ лагодяча обставина; оплатна річ ↔ підпадаюча оплаті; переважний ↔ переважаючий; підписуючий ↔ підписователь; плаваючий млин ↔ плавак; плекатель ↔ плекаючий отець; подавець ↔ подаючий; подаючий висшу ціну ↔ перекупець; поправний ↔ даючий ся поправити; правуюча особа ↔ сторона ↔ сторонництво; приготовляючий ↔ приготовний; прихильний ↔ сприяючий; проситель ↔ подаючий просьбу; протестуючий ↔ протизаявець; псовимий ↔ підпадаючий псуттю ↔ погубний; сторони, заключаючі договір ↔ договірні сторони; уміючий писати ↔ письменний та ін. [1].

Подання паралельних варіантів вказує на те, що К. Левицький, імовірно, усвідомлював штучність граматичної форми активного дієприкметника для українського літературного стандарту. І, незважаючи на складність номінації юридичних процесуальних понять, він нама-

гався підібрати кілька синонімів на позначення терміна задля створення вибору для мовців.

Спробуємо простежити динаміку правничої термінології на прикладі порівняльного зіставлення словників галицької правничої термінології: «Juridisch-politische Terminologie für die slavischen sprachen Oesterreichs (deutscherutenische separate Ausgabe)» 1851 р. та «Німецько-українського правничого словаря» за ред. К. Левицького 1920 р. До аналізу ми залучили і загальномовний «Німецько-український словар» за ред. В. Кміцикевича 1912 р. Обмежимо порівняння лексико-тематичною групою назви державних посад, юридичних професій, військових звань тощо. Порівняльний аналіз першого німецько-українського реєстру 1851 р. та словника за ред. К. Левицького 1920 р. вказує на зміну словотвірних моделей формування термінів: верховный пановникъ, самодержавный → верховладець; властелинь, панъ будовы → власник будови; властодержецъ → властець; завѣдователь, мѣстодержецъ → правитель, заступник, наставник; записничій, водитель записника, протоколъ → протоколянт, письмоводець, записничий; книговодчикъ, счетоводчикъ → книговедець, бухгалтер; надзиратель → надзорець, доглядник, інспектор; наймодержитель → державець; настоятель, предстоятель, начальникъ → начальник, наставник, голова; посѣдатель → посідник, посідач; посланникъ, отпорученникъ → посол, висланець, відпоручник; предводитель → провідник, начальник; предстоятель громады → начальник громади, війт; судодержецъ, судодержитель → судодержець, судатор, справуючий судівництво; слухачъ, слушатель правъ, правникъ → правник, юрист; соглядатель, звѣдователь → вивідник, звістун; толкователь, толмачъ → перекладник, товмач та ін.; судовий виконавець; совѣтникъ суда → радник краєвого суду тощо [8; 1]. Окремі приклади засвідчують зміну твірної основи зі старослов'янської на власне українську: истязатель → слідчий судя, слідовник; судовый исполнитель → судовий виконавець; совѣтникъ суда → радник краєвого суду тощо [8; 1].

Отже, з порівняльного аналізу словників 1851 та 1920 рр. доходимо висновку про зміну основи творення правничої термінології. Якщо 1851 р. основою для творення правничих термінів було так зване язичіє (через що словник справедливо покритиковано сучасними дослідниками), то вже 1920 р. основою для творення стає українська мова, словотвірні моделі є про-

дуктивними для української мови і відповідають внутрішнім законам її розвитку. З іншого боку, правничі терміносистема стає відкритішою до запозичень із європейських мов: так, поряд із національними відповідниками починають функціонувати терміни бухгалтер, депутат, парламентар, шеф краю та ін. [1]. Якщо порівнювати номінацію в термінологічному словнику 1920 р. із фіксуванням правничих термінів у загальномовному словнику 1912 р., побачимо деякі відмінності. Так, загальномовний словник часто надає перевагу українським термінам перед іншомовними, натомість термінологічний словник показує більшу тенденцію до інтернаціоналізації термінів: міністр справедливості → міністр юстиції; правник → правник, юрист; управитель, орудар → завідовник, адміністратор тощо [3; 1].

Незважаючи на те, що галицька правничі термінологія не стала основою загальноукра-

їнської юридичної терміносистеми і більшість західноукраїнських правничих термінів у радянські часи було відкинуто як діалектизми, регіональні слова, словник К. Левицького містить корисний матеріал і для сучасних редакторів юридичних текстів, і для законотворців. Для прикладу, в сучасному законодавстві досить часто вживана тавтологічна конструкція «відшкодування шкоди в разі ушкодження». Словник Левицького пропонує варіанти «винагорода шкоди», «винагородження шкоди», «повернене», «погорільча винагорода» [1].

Сучасний юридично-політичний термін «дострокові вибори» утворено від росіянізму «строк» — галицький словник пропонує власне український термін «поновні вибори». У чинному законодавстві України велика кількість інших скалькованих із російської мови термінів, серед них — безхазяйна річ. Словник Левицького подає варіанти «річ без власника», «річ нічія» [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Левицький К. Німецько-український правничий словар / Кость Левицький. — Відень, 1920. — 494 с.
2. Мозер М. Причинки до історії української мови / М. Мозер / За заг. ред. С. Вакуленка. — Харків, 2008. — 831 с.
3. Німецько-український словар / За ред. В. Кміцикевича. — Чернівці, 1912. — 672 с.
4. Остапенко О. До історії слов'янської лексикографії: Juridisch-Politische Terminologie für die Slavischen Sprachen Oesterreichs (1849–1853) / О. Остапенко // Проблеми слов'янознавства. — 2003. — Вип. 53. — С. 264–270.

5. Панько Т. Українське термінознавство: підручник для вузів / Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк. — Львів : Світ, 1994. — 216 с.

6. Ткач Л. О. Українська літературна мова на Буковині в кінці XIX — на початку XX століття. Джерела і соціокультурні чинники розвитку / Людмила Олександрівна Ткач. — Чернівці : Книги — XXI, 2007. — 704 с.

7. Токарська А.С. Українська мова фахового спрямування для юристів / А. С. Токарська, І. М. Кочан. — К. : Знання, 2008. — 413 с.

8. Juridisch-politische Terminologie für die slavischen sprachen Oesterreichs (deutsche-rutenische separate Ausgabe). — Wien, 1851. — 294 s.